ARS IULIANI TOLOTANI EPI

PARTES ORATIONIS QUOT SUNT? OCTO.
Quae? nomen, pronomen, uerbum, aduerbium, participium, coniunc-
tio, praepositio, interiectio. Quomodo partes orationis? partes loquutionis.
Oratio dicitur elocutio, id est oris ratio, quia quidquid loquimur per istas oc-
to partes loquimur. Et omne quod loquimur, erit aut nomen, aut pronomen,
aut uerbum, uel quaelibet de istis octo partibus. Quare dixit partes orationis cum
nomen una pars sit tantum et non plures? quia dixit partes orationis, integram lo-
quutionem nominauit. Iam si istis octo partibus adsumas unam, pars orationis dicitur,
non integra oratio, sicut et de uno homine si abscides unum membrum, pars hominis
dicitur non integer homo; sicut et de libro si auferas unam duas aut tres quaternio-
nes, pars libri dicitur non integer liber. Nomen quare dictum est? a notamine,
eo quod res notas faciat, uel quod notitiam cuiuslibet rei nobis insinuet. Quomodo? pu-
ta si uideam hodie Siptacum (non) de nomine eius interrogo; uadit se Siptacus; uenit
quis interrogat me et dixit: fuit Siptacum? Dico nescio, cum iam illum uidissem, sed quia
de nomine eius non interrogaui, ideo nec figura corporis eius animo meo adhaesit.
Uadit et adducit Siptacum ad me et dixit mihi: ecce Siptacus de quo loquutus fueram.
Dum hoc audio statim ex cognitione nominis eius et res ipsa et nomen ipsius adhaesit
animo meo. Et ideo dicta sunt nomina quasi notamina, id est rerum demonstrationem.
Quare inchoauit Donatus a nomine et non a littera? [illegible] cum aliud littera? in eo asse-
rens Donatus quia et ipsa littera nomen erat, ideo inchoauit a nomine et non
a littera. Quomodo? puta si adsumas unum nomen, diuido illud per litteras;
littera quae remanserit diuidi non potest, et nomen est; ideo a nomine in-
choauit et non a littera. Nomen quid est? pars orationis cum
casu. Quomodo pars orationis cum casu? pars locutionis cum
casu. Quomodo? quia quamuis defectiuum sit nomen sine ca-
su esse non potest. Habuit enim aut unum aut duos aut
quattuor uel de istis sex casibus. Quare dixit pars orationis cum ca[su]?
quia puer in dubietatem ambiguitatem habet eo quod pronomini par-
ticipio casus accidunt sicut et nomini. Dicit Pompeius: plane
scire debet quia qui aliquam rem definit, ita debet definire ut et ip-
sam rem exprimat et a ceteris rebus seiungat, ita ut prius dicat quod com-
mune est, postea quod proprium est. Dum dixit cum casu, commu-
nem dixit, quia pronomini et participio casus accidunt sicut et no-
mini; sed ut illam ad proprietatem perduceret, dixit corpus
aut rem, quod tantundem nomini accidunt non aliis partibus; un-

·/· Et donatus hanc regulam [illegible] prius [illegible] postea [illegible]

UNIVERSITÄTS-BIBLIOTHEK HEIDELBERG
BIBLIOTECA APOSTOLICA VATICANA
HESSEN
Staatliche Schlösser und Gärten Hessen
UNESCO
Organisation der Vereinten Nationen für Bildung, Wissenschaft, Kultur und Kommunikation
Kloster Lorsch Welterbestätte seit 1991
© Biblioteca Apostolica Vaticana
http://bibliotheca-laureshamensis-digital.de/bav/bav_pal_lat_1746/0260